

KAIP RENKAMI VIETOS VALDŽIOS NARIAI

Comhshaol, Oidhrecht agus Rialtas Áitiúil
Environment, Heritage and Local Government

1. VIETOS VALDŽIOS STRUKTŪRA IR NARYSTĖ JOJE

Airijoje yra 114 vietos valdžios institucijų, kuriose dirba 1672 išrinkti nariai, suskirstyti taip:

	VALDŽIOS INSTITUCIJŲ SKAIČIUS	BENDRAS NARIŲ SKAIČIUS
Grafysčių tarybos	29	753
Miestų tarybos	5	130
Rajonų tarybos	5	60
Miestelių tarybos	75	684
Iš viso	114	1,627

Grafysčių tarybos yra atsakingos už vietos valdžią 29 administracinėse grafystėse (geografinės grafystės yra 26, bet Tipperary ir Dublino grafystės yra padalytos į atitinkamai dvi ir tris administracines grafystes).

Miestų tarybos yra atsakingos už vietos valdžią Dubline, Korke, Galvėjejuje, Limerike ir Vaterforde.

Rajonų tarybos atlieka tam tikras vietos valdžios funkcijas didesniuose miestuose.

Miestelių tarybos turi tam tikras ribotas funkcijas 75 visos šalies miesteliuose.

2. TEISĖ DALYVAUTI RINKIMUOSE

Kiekvienas Airijos pilietis arba nuolat šioje šalyje gyvenantis asmuo, sulaukęs 18 metų amžiaus ir nepraradęs teisės dalyvauti rinkimuose dėl žemiau išvardytų priežasčių, gali dalyvauti rinkimuose į vietos valdžią arba būti vėliau į ją paskirtas:

Teisės dalyvauti rinkimuose netekimo priežastys

- Europos Bendrijų komisijų narystė;
- Europos Parlamento narystė;
- jei asmuo yra Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisėjas, teisėjo padėjėjas ar registраторius;
- Europos Bendrijų audito rūmų narystė;
- „Dáil Éireann“ ar „Seanad Éireann“ narystė;
- jei asmuo yra pagal Konstituciją paskirtas teisėjas ar vyriausiasis inspektorius ir auditorius;
- jei asmuo yra „Garda Síochána“ narys ar nuolatinis gynybos pajėgų narys;
- jei asmuo yra valstybės pareigūnas, kuriam aiškiai leista būti vietos valdžios nariu jo ten neįdarbinant;

- jei asmuo yra dirba vietos valdžioje ir neturi reikiamos įdarbinimo klasės, pareigų ar rango, teisėtai priskirto pagal 2001 m. Vietos valdžios įstatymo 161(1)(b) punktą;
- jei asmuo atlieka ilgesnio nei šešių mėnesių laikotarpio įkalinimo nuosprendį, paskirtą kompetentingos jurisdikcijos valstybinio teismo;
- jei asmuo nesumoka vietos valdžios buhalterijos auditoriaus jam paskirtos ar papildomai pridėtos mokesčių sumos ar jos dalies;
- jei asmuo nevykdo kompetentingos jurisdikcijos teismo galutinio sprendimo, nurodančio sumokėti piniginę skolą vietos valdžiai;
- jei asmuo yra pripažintas kaltu arba po apeliacijos buvo patvirtintas apkaltinamasis nuosprendis dėl nusikaltimo, susijusio su bet kuriuo iš šių –
  - (i) apgaulingais ar nesąžiningais sandoriais, paveikiančiais vietos valdžią,
  - (ii) korumpuota veikla,
  - (iii) veiklos, kurią vykdyti atimta teisė, vykdymas.

3. KAS GALI BALSUOTI VIETOS RINKIMUOSE?

Vietos valdžią renka daugiau nei 3 milijonai rinkėjų. Bendrai kiekvienas 18 metų amžiaus sulaukęs asmuo toje rinkimų vietoje, kurioje gyvena, gali būti registruojamas vietos valdžios rinkėjų sąrašė. Balsuojant vietos rinkimuose pilietybė nėra privaloma. Asmenys, gyvenantys miestų vietovėse, kurias valdo ir rajonų, ir miestelių tarybos, gali balsuoti rinkimuose ir į grafystės, ir į rajono ar miestelio tarybą.

4. RINKĖJŲ SĄRAŠAS

Rinkėjų sąrašą kiekvienais metais sudaro grafysčių ir miestų tarybos. Kiekvienas, esantis rinkėjų sąrašė, gali balsuoti vietos rinkimuose. Asmenys, prie kurių pavardžių parašyta raidė „L“, gali balsuoti tik vietos rinkimuose. Preliminarus rinkėjų sąrašas paskelbiamas kiekvienų metų lapkričio 1 d. ir yra pateikiamas visuomenei paštuose, bibliotekose, kitose viešosiose įstaigose ir internete, grafysčių ir miestų tarybų svetainėse. Prašymą pataisyti preliminarų rinkėjų sąrašą galima pateikti iki lapkričio 25 d. Prašymus svarsto

grafystės registratorius, o jo sprendimą galima skųsti apygardos teismui. Rinkėjų sąrašas įsigalioja vasario 15 d. Į sąrašą neįtraukti asmenys gali „pavėluotai“ kreiptis dėl įtraukimo į papildomą sąrašą, kuris skelbiamas prieš balsavimo rinkimuose dieną. Prašymą galima pateikti bet kuriuo metu, tačiau norint, kad būtų svarstomas įtraukimas į papildomą rinkimuose skelbiamą sąrašą, grafystės / miesto taryba turi gauti prašymą likus mažiausiai 15 dienų iki balsavimo dienos.

5. BALSAVIMO TVARKA

Paprastai rinkėjai asmeniškai balsuoja vietiniuose balsavimo punktuose.

Paštu gali balsuoti „Garda Síochána“, gynybos pajėgų nariai ir valstybės pareigūnai (ir jų sutuoktiniai), išvykę į Airijos misijas užsienyje, taip pat Airijoje gyvenantys rinkėjai, kurie negali balsuoti balsavimo punktuose dėl fizinių ligų ar negalios bei rinkėjai, negalintys balsuoti savo balsavimo punktuose, kadangi nelaisvėje atlieka teismo nuosprendį. Asmuo, balsavimo dieną įdarbintas rinkimų komisijos pirmininku kitoje vietos rinkimų vietoje nei yra užregistruotas, gali kreiptis dėl įrašymo į papildomą paštu balsuojančių rinkėjų sąrašą.

Balsuoti paštu taip pat gali asmenys, dėl profesijos negalintys rinkimų dieną balsuoti savo balsavimo vietoje, įskaitant studentus, kurie yra registruoti namų adresu, bet mokydami švietimo įstaigoje gyvena kitur. Pagal šią tvarką balsavimo biuletenis yra išsiunčiamas rinkėjui į namus, kuris, prieš pažymėdamas balsavimo biuletenį ir paštu sugražindamas jį rinkimų komisijos pirmininkui, privalo turėti savo tapatybės patvirtinimo pareiškimą, patvirtintą „Garda“.

Specialus balsavimas rengiamas rinkėjams, esantiems ligoninėse, slaugos namuose ar panašiose įstaigose, negalintiems balsuoti balsavimo punktuose dėl fizinės ligos ar negalios. Balsavimo biuletenis jiems pristatomas į ligoninę ar pan., ir jie balsuoja stebint atsakingam pareigūnui, kurį lydi „Garda“.

Rinkėjams, turintiems fizinę negalią, kuriems sunku pasiekti savo balsavimo punktą, gali būti leista balsuoti lengviau pasiekiamame tos rinkimų apygardos punkte.

6. KADA RENGiami VIETOS RINKIMAI?

Vietos rinkimai paprastai rengiami kas penkerius metus birželio mėnesį. Tikslią balsavimo dieną, kuri visose vietovėse yra ta pati, nustato aplinkosaugos, paveldo ir savivaldybių ministras. Ministras taip pat nustato balsavimo laikotarpį, kuris turi trukti ne trumpiau kaip dvylika valandų nuo 7.00 iki 22.30. Tačiau jei iškyla oro ar transporto problemų, balsavimas salose gali vykti anksčiau nei balsavimo dieną, o balsavimo laikas gali būti sutrumpintas iki keturių valandų.

7. KAIP ORGANIZUOJAMI RINKIMAI?

Už rinkimų į kiekvieną vietos valdžios instituciją rengimą yra atsakingas vietos valdžios rinkimų komisijos pirmininkas. Rinkimų rengimo išlaidas padengia vietos valdžia.

38 didesnės vietos valdžios institucijos yra suskirstytos į dvi ar daugiau vietos rinkimų teritorijų ir rinkimai vyksta atsižvelgiant į kiekvienai vietos rinkimų teritorijai priskirtų tarybos narių skaičių. Iš viso rinkimai rengiami atsižvelgiant į 258 vietoves.

8. KANDIDATŲ IŠKĖLIMAS

Kandidatų iškėlimo laikotarpis (savaitė) būna likus keturioms savaitėms iki balsavimo dienos. Asmuo gali pats save iškelti kandidatū arba gali būti iškeliamas vietos valdžios rinkėjo, registruoto toje vietovėje. Asmuo gali būti keliamas kandidatū daugiau nei vienoje vietovėje. Prie registruotos politinės partijos kandidato iškėlimo dokumento turi būti pridėta pažyma apie priklausymą politinei partijai. Jei tokia pažyma nepriedama, prieš iškėlimo laiko pabaigą reikia atlikti vieną iš šių procedūrų:

- pateikti įstatymo numatytą pareiškimą, pasirašytą 15 pritariančių registruotų vietos rinkėjų, kuris turi būti paliudytas priesaikas tvirtinančio pareigūno, taikos palaikymo pareigūno, notaro, „Garda Síochána“ nario ar registracijos institucijos pareigūno, arba
- kandidatas ar kitas asmuo jo vardu atitinkamos rinkimų komisijos pirmininkui turi palikti 100 eurų užstatą, jei renkami nariai į grafystės / miesto tarybą, arba 50 eurų, jei renkami nariai į rajono / miestelio tarybą.

Kandidatūros iškėlimo dokumente kandidatas gali

nurodyti priklausymą politinei partijai. Jei kandidatas nepriklauso jokiai politinei partijai, jis gali laikyti save nepartinu ar palikti atitinkamą vietą tuščią.

Kandidatas arba jo kandidatūros siūlytojas privalo užtikrinti, kad užpildyti kandidatūros iškėlimo dokumentai rinkimų komisijos pirmininkui bus pristatyti nepasibaigus kandidatų iškėlimo rinkimuose dokumentų priėmimo laikui.

Rinkimų komisijos pirmininkas turi nuspręsti, ar kandidatūros iškėlimo dokumentas galioja, per vieną valandą nuo jo pristatymo ir gali pripažinti jį negaliojančiu, jei:

- kurio nors kandidato kandidatūros iškėlimo dokumentas netinkamai užpildytas ar pasirašytas; arba
- kandidato, kuris nėra politinės partijos narys ir kuris pasirinko būti iškeltas pritariančiųjų, kandidatūros iškėlimo dokumente nėra tinkamo pritarimo.

9. RINKIMAI

Vietos valdžia gali nuspręsti, ar kiekvienam rinkėjui pateikti informacinius balsavimo pranešimus, ar ne. Tokiame pranešime nurodyta balsavimo data, laikas, rinkėjo numeris sąraše ir balsavimo punktas, kuriame rinkėjas gali balsuoti. Rinkimų komisijos pirmininkas taip pat paštu išsiunčia balsavimo biuletenį kiekvienam paštu balsuojančiam rinkėjui ir suderina, kad balsavimo biuleteniai būtų pristatyti rinkėjams su fizine negalia, užregistruotiems specialiuųjų balsuotojų sąraše.

Balsavimo vietas paskiria grafysčių / miestų tarybos. Rinkimų komisijos pirmininkas kiekvienoje balsavimo vietoje įsteigia balsavimo punktus. Tam paprastai naudojamos mokyklos ar kiti viešieji pastatai. Kiekvieną balsavimo punktą balsavimo dieną prižiūri atsakingas pareigūnas ir rinkimų sekretorius. Kandidatas gali turėti savo atstovą balsavimo punkte, kuris padeda užkirsti kelią rinkimų tvarkos pažeidimams.

10. BALSAVIMAS

Balsavimas vietos rinkimuose rengiamas pagal PR-STV sistemą (vieno perleidžiamojo balso proporcinį atstovavimą).

Balsavimo dieną rinkėjas, balsavimo punkte nurodęs savo vardą ir pavardę bei adresą, gauna balsavimo biuletenį. Rinkėjo gali būti paprašyta pateikti tapatybę patvirtinantį

dokumentą, o to nepadarius – neleista balsuoti.

Tapatybę patvirtinantys dokumentai yra šie:

- (i) pasas;
- (ii) vairuotojo pažymėjimas;
- (iii) darbuotojo pažymėjimas su nuotrauka;
- (iv) mokslo įstaigos išduotas studento pažymėjimas su nuotrauka;
- (v) kelionės dokumentas su vardu ir pavarde bei nuotrauka;
- (vi) banko, taupomosios ar kredito unijos knygelė su nurodytu adresu toje rinkimų apygardoje ar vietovėje;
- (vii) laikinojo gyventojų kortelė;
- (viii) „Garda“ nacionalinio imigracijos biuro kortelė;
- (ix) čekių knygelė;
- (x) čekių kortelė;
- (xi) kredito kortelė;
- (xii) gimimo liudijimas;
- (xiii) santuokos liudijimas.

kartu su (ix)–(xiii) dokumentais reikia pateikti papildomą dokumentą, nurodantį asmens adresą toje rinkimų vietovėje.

(vii)–(viii) kaip tapatybę patvirtinantys dokumentai priimami tik vietos rinkimuose.

Jei atsakingas pareigūnas sutinka su rinkėjo tapatybės patvirtinimu, balsavimo biuletenis pažymimas oficialiu antspaudu ir perduodamas rinkėjui.

Rinkėjas balsuoja uždaroje balsavimo kabinoje.

Kandidatų pavardės balsavimo biuletenyje pateikiamos abėcėlės tvarka, kartu su jų nuotraukomis ir, jei nurodyta, partijos pavadinimu ir simboliu. Balsuotojas nurodo savo pasirinkimo tvarką parašydamas 1 prieš pirmojo savo pasirinkto kandidato pavardę, 2 – prieš antrojo kandidato, 3 – prieš trečiojo ir taip toliau. Tokiu būdu balsuotojas nurodo rinkimų komisijos pirmininkui perleidžiantis savo balsą antrajam kandidatui, jei pirmasis yra išrenkamas ar eliminuojamas. Ta pati tvarka taikoma antrajam pasirinkimui – balsas gali būti perleidžiamas trečiajam kandidatui ir taip toliau. Balsuotojas sulanksto savo balsavimo biuletenį, kad nesimatytų, kaip jis pažymėtas,

ir įmeta į užantspauduotą balsadėžę. Vienas asmuo rinkimuose gali balsuoti tik vieną kartą.

Asmenims, turintiems regėjimo ar fizinę negalią arba turintiems raštingumo problemų, gali padėti atsakingas pareigūnas ar lydintis asmuo.

Atsakingas pareigūnas gali nurodyti suimti asmenį, įtariamą rinkimų įstatymo pažeidimu.

11. BALSŲ SKAIČIAVIMAS

Balsų skaičiavimo tvarka

Kiekvienos vietos valdžios rinkimų balsadėžės gabenamos į pagrindinę balsų skaičiavimo vietą. Kandidatų atstovams leidžiama būti balsų skaičiavimo vietoje ir stebėti skaičiavimo procesą. Prieš pradėdant skaičiuoti balsus, stebint kandidatų atstovams yra atidaromi balsavimo paštu ir specialiojo balsavimo vokai ir balsavimo biuleteniai yra sujungiami su kitais vietos valdžios rinkimų biuleteniais.

Skaičiavimas pradėdamas kitą dieną po balsavimo, 9.00 valandą. Kiekvieną balsadėžę atidaro ir balsavimo biuletenių skaičių su pateiktais rinkimų rezultatais sutikrina kiekvienas atsakingas pareigūnas. Tuomet balsavimo biuleteniai yra gerai sumaišomi ir surūšiuojami pagal kiekvienam kandidatui priskirtą pirmenybę, o negaliojantys biuleteniai atmetami.

Kvota

Kvota yra mažiausias balsų skaičius, užtikrinantis kandidato išrinkimą. Ji nustatoma visų galiojančių biuletenių skaičių padalijant iš vienetu didesnio nei vietų, į kurias renkama, skaičiaus ir prie gauto rezultato pridėjus vieną. Taigi jei yra 40 000 galiojančių biuletenių, o renkama į 4 vietas, kvota sudarys 8 001, t. y. +1. Matoma, kad šiame pavyzdyje kvotą surinkti gali tik keturi kandidatai (išrenkamų kandidatų skaičius).

Perteklinių balsų perleidimas

Baigus pirmąjį skaičiavimą, visi kandidatai, surinę daugiau balsų nei nustatyta kvota, laikomi išrinktais. Jei kandidatas surenka daugiau balsų nei nustatyta kvota, pertekliniai balsai proporciniu būdu perleidžiami likusiems kandidatams, kaip aprašyta žemiau. Jei kandidato surinkti balsai yra pirmieji pagal pirmenybės sistemą, tuomet jo ar jos biuleteniai suskirstomi į atskiras dalis pagal juose nurodytą pirmenybę. Atskirą dalį

sudaro neperleidžiami balsavimo biuleteniai (kuriuose nenurodyta galiojanti tolesnė pirmenybė). Jei perteklius yra lygus ar didesnis nei perleidžiamų balsų skaičius, kiekvienas likęs kandidatas gaus visus atitinkamos perleidžiamų biuletenių dalies balsus. Jei perteklius mažesnis už perleidžiamų balsų skaičių, kiekvienas likęs kandidatas gaus atitinkamos perleidžiamų biuletenių dalies balsų skaičių, kuris apskaičiuojamas taip: -

Perteklius x biuletenių skaičius dalyje

Bendras perleidžiamų biuletenių skaičius

Jei susidaro perleistų biuletenių perteklius, tikrinami tik paskutinės tam kandidatui perleistų balsų dalies biuleteniai ir ši dalis traktuojama taip pat kaip pirmieji pirmenybių sistemoje nurodyti balsai. Jei kvotą viršija du ar daugiau kandidatų, pirmiausia paskirstomas didesnis perteklius.

Kandidato eliminavimas

Jei joks kandidatas nesurenka balsų pertekliaus arba perteklius yra nepakankamas, kad būtų išrinktas vienas iš likusių kandidatų arba kad iš esmės paveiktų skaičiavimo eigą, mažiausiai iš likusių kandidatų balsų surinkęs kandidatas yra eliminuojamas, o jo ar jos biuleteniai yra perleidžiami likusiems kandidatams pagal juose nurodytą pirmenybę. Jei balsavimo biuletenis yra perleidžiamas, o jame nurodytas antras kandidatas jau yra išrinktas arba eliminuotas, balsas perleidžiamas trečiajam kandidatui ir taip toliau.

Balsų skaičiavimo pabaiga

Skaičiuojama tol, kol užpildomos visos vietos. Jei likusių neužpildytų vietų skaičius yra lygus likusių dalyvaujančių kandidatų skaičiui, šie likę kandidatai yra laikomi išrinktais nepasiekę kvotos.

Perskaičiavimas

Rinkimų komisijos pirmininkas gali bet kuriame skaičiavimo etape perskaičiuoti visus ar kai kuriuos balsavimo biuletenius. Kandidatas ar jo atstovas rinkimuose turi teisę paprašyti perskaičiuoti tam tikro etapo balsus arba perskaičiuoti visas balsavimo biuletenių dalis. Perskaičiuojant biuletenius, jų tvarka neturi būti suardyta. Jei pastebima reikšminga klaida, biuleteniai turi būti iš naujo skaičiuojami nuo tos vietos, kurioje padaryta klaida.

12. RINKIMŲ REZULTATAI

Kai skaičiavimas baigiamas, rinkimų komisijos pirmininkas paskelbia ir viešai praneša apie rinkimų rezultatus bei pateikia išrinktų narių pavardes atitinkamai vietos valdžios institucijai.

Jei kandidatas išrenkamas nariu daugiau nei vienoje rinkimų vietovėje, jis privalo per tris dienas nuo viešo rezultatų paskelbimo pranešti, kuriai vietai atstovaus. Dėl to atsiradusios laisvos vietos laikomos nenumatytais laisvomis vietomis.

13. PAREIŠKIMAS TEISMUI

Bet kuris vyresnis nei 18 metų asmuo gali užginčyti rinkimų rezultatus pateikdamas pareiškimą apygardos teismui per 28 dienas nuo rinkimų rezultatų paskelbimo. Rinkimų rezultatai gali būti ginčijami remiantis kvalifikacijos stoka, rinkimų tvarkos trikdymu ar kliudymu ar kitokiomis kliūtėmis, klaidomis ar pažeidimais. Nagrinėdamas pareiškimą dėl rinkimų apygardos teismas turi nustatyti teisingus rinkimų rezultatus ir gali nurodyti perskaičiuoti balsus. Teismas gali paskelbti visus ar dalį rinkimų rezultatų toje rinkimų apygardoje negaliojančiais, tokiu atveju bus rengiami nauji rinkimai laisvoms vietoms užimti.

14. PIRMININKAS / MERAS

Vietos valdžia kiekvienais metais iš savo narių renka pirmininką, „Cathaoirleach“ (tarybos pirmininką) arba merą (Dublino ir Korko miestų tarybose – lordą merą). Pirmininkas vadovauja visiems tarybos susirinkimams.

15. NENUMATYTOS LAISVOS VIETOS

Nenumatytas laisvas vietas vietos valdžios institucijose užima tos valdžios institucijos paskirti nariai. Paskirtas narys iki kitų rinkimų dirba tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir išrinktieji tarybos nariai.

16. IŠLAIDOS IR PARAMA

Pataisytas 1999 m. Vietos rinkimų įstatymas (gaunamos paramos ir išlaidų atskleidimas) reglamentuoja vietos rinkimų išlaidas ir gaunamą paramą.

17. VIETOS RINKIMŲ TEISĖ

Vietos rinkimuose taikomą teisę apibrėžia šios pagrindinės teisės normos:

- Vietos rinkimų įstatymas (pareiškimai ir teisės kandidatuoti netekimas), 1974 m.
- Rinkimų įstatymas, 1992 m.
- Vietos rinkimų nuostatai, 1995 m.
- Rinkimų įstatymo pataisa, 1996 m.
- Rinkimų įstatymas, 1997 m.
- Vietos valdžios įstatymas, 1998 m.
- Vietos rinkimų įstatymas (Gaunamos paramos ir išlaidų atskleidimas), 1999 m.
- Rinkimų įstatymo pataisa, 2001 m.
- Vietos valdžios įstatymas, 2001 m.
- Vietos valdžios įstatymas (Nr. 2), 2003 m.
- Rinkimų įstatymo pataisa, 2004 m.
- Rinkimų įstatymo pataisa, 2006 m.
- Rinkimų įstatymo pataisa, 2009 m.

Šiuos įstatymus galima nusipirkti iš „Government Publications Sale Office“, „Sun Alliance House“, „Molesworth Street“, „Dublin 2“. (Tel. nr.: 01-6793515).

**APLINKOSAUGOS PAVELDO IR SAVIVALDYBIŲ
DEPARTAMENTAS**

2009 m. vasaris.

**Comhshaol, Oidhreacht agus Rialtas Áitiúil
Environment, Heritage and Local Government**

**PRINTED ON
RECYCLED PAPER**

**HOW MEMBERS OF LOCAL AUTHORITIES ARE ELECTED
- Lithuanian Edition 2009**